

Slovenski dom

Štev. 205.

V Ljubljani, v soboto, 6. septembra 1941-XIX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Zmagovit letalski boj v sicilskem prelivu

22 angleških letal sestreljenih — pravi vojno poročilo št. 458

Uradno vojno poročilo št. 458. poročajo:

Oddelki kraljevih lovskih letal so včeraj zopet z običajno hrabrostjo nad Malto in nad prelivom v težkih zaporednih bojih s številnimi angl. silami zbili 22 nasprotnih letal, mnogo drugih pa so uspešno obsuli s strojnimi in jih poškodovali. Tri naša letala se niso vrnila. Mnogo drugih pa se je vrnilo s poškodbami in s ranjenimi posadkami na krovu. V teh bojih so se posebno odlikovali oddelki pod poveljstvom častnikov pilotov: podpolkovnika Carla Romagnolija, ki se je junsko boril

na čelu svojih oddelkov in se ni vrnil, majorja Francesca Beccarija in stotnikov Valentina Festa in Franca Luccini. V pretekli noči je bilo letališče Miceba na Malti ponovno napadeno od naših bombnikov. Sovražna letala so letela nad področjem Katanije in štirje bombniki nad Crotone. Škoda je majhna. Zračna obramba je v Crotone sestrelila dva Blenheim. Eno letalo od teh se je zrušilo v pristanišču, trije možje posadke so bili najdeni mrtvi med ruševinami letala.

V severni Afriki na bojišču pri Tobruku so bili britanski napadalni poskusi zavrnjeni od naših čet,

ki so jih podpirali oklopni vozovi in topniški ogenj. Osišeno letalstvo je bombardiralo priprave in naprave v Marsa Matruhu in sovražne prevozne kolone v pokrajini Giarabub.

V vzhodni Afriki je delovanje angl. letal proti Uolcheitu povzročilo nekaj škode le med domačim prebivalstvom. Naši oddelki v odseku pri Culquabertu so presenetili in razkropili s izgubami sovražne čete, ki so pustile v naših rokah orožje in tovarno živino, obloženo z raznimi potrebščinami.

Bitka za dostop do Leningrada

Prvo nemško poročilo o obkoljevanju Leningrada — Začetek nemškega napada od Narve, Kingisepa in Luge

Hitlerjev glavni stan, 6. sept. Na vzhodnem bojišču uspešno vojskovanje. Obkoljevanje Leningrada napreduje. Tudi mesto samo je že pod ognjem težkega nemškega topništva. Estonija je očiščena sovražnika.

Poročilo sovjetskih letal, da bi zadnje noč napadla severno Nemčijo in Berlin, so bili brezuspešni. Letalska obramba je sestrelila en bombnik.

Berlin, 6. sept. s. Bitka, ki divja na predelu okoli Leningrada, je izredno silovita. Značaj boja bi se dal točno izraziti edino z besedo »titanski«. Kraji, na katerih besnijo boji, so različno oddaljeni od Leningrada, kakor je pač predel. Nemške sile pritiskajo od vseh strani. Dežuje kakor iz škafa, vsa polja in travniki so eno samo morje blata, skozi katero se vseno razvija nemški pohod, ki ga uspešno podpira letalstvo in drži pokoncu osebnost hrabrost nemškega vojaka.

V zmedeni mreži prekopov, rek, jezere, močvirij in blatnih travnikov je maršal Voronov napočil vse, kar je mogel zbrati ljudi in orožja, da zavre za vsako ceno korak številnim nemškim kolonom, ki so od Narve, Kingisepa in od Luge začele naskok na ogromno utrjeno leningrsko področje.

Mesto ima vojaški položaj prvega reda, nad vse ugoden in je zavarovano z natančno urejenim sistemom utrd, ki so jih nekaj postavili že carji, nekaj pa Sovjeti, ki so vanje zabili milijarde rubljev.

Nemški oddelki si s svojo metodično vztrajnostjo razumno utirajo korak sredi ozemeljskih ovir in med divjo zagrizenostjo branilcev. Različni cilji nemškega bojnega načrta so znani samo poveljstvu.

Na predelu pri Leningradu, pa tudi pri Smolensku in pri Kijevu se navzlic skopim podatkom v nemških uradnih poročilih razvijajo bitke velikega obsega in največjega pomena. Da bi jih

vzdržal, je Stalin vrgel vanje vse, kar ima ljudi in orožja. Na bojišču so se prikazali celo stari ruski topovi iz leta 1914 do 1917, kar priča, da so sovjetske orožarne izpraznjene. Rusko vrhovno poveljstvo si z vsemi silami prizadeva, da bi dobilo časa in zavleklo boj do zime. Po trditvah

londonskega radia se je začela dirka med nemško vojsko in med generalom Zimo. Nemško vrhovno poveljstvo z neusmiljenim nadaljevanjem razvija svoj bojni načrt, kateremu daje ruski odpor pomen prve vrste, v kolikor se v njem uničuje vojaška sila boljševizma.

Manifestacije zavezniških vojakov Duceju in Hitlerju na obisku v prednji bojni črti

Silovite bitke oklepnih oddelkov na srednjem ruskem bojišču

Berlin, 6. sept. s. Na osrednjem delu ruskega bojišča je neki nemški armadni zbor zavzel raztegnjeno ozemlje in prizadel sovražniku hude izgube v ljudeh. Po dosedanjih računih je od 25. avgusta do 4. septembra bilo zajetih 17.000 mož, uničenih ali zajetih pa 517 tovornih avtomobilov, 200 različnih vozil, 193 topov in 101 oklepni voz. Na istem delu bojišča so spodleteli napadalni poskusi močnih sovjetskih oklepnih oddelkov, katerim sta nemško topništvo in pehota prizadela zelo hude izgube. Sovjetski oklepni oddelki so bili čisto uničeni. Od 63 nastopajočih oklepnih voz jih je 62 ostalo uničenih pred nemškimi črtami.

Na bojišču med Ilmenskim jezerom in Finskim zalivom je neki nemški armadni zbor tudi povzročil hude izgube Sovjetom, ki so poskusili izvesti napad. Izgubili so šest težkih voz in devet srednjih, več topov in drugega orožja. V treh dneh je bilo tam

zajetih 2000 vojakov. Zbitih je bilo tudi 65 sovjetskih letal.

Dne 2. septembra se je nemška oklepna divizija spopadla s sovjetsko oklepno divizijo na osrednjem delu bojišča. Strahoviti boji so divjali dva dni in je bila sovjetska enota docela uničena. Razdejanih je bilo 72 oklepnih voz.

V neki drugi veliki bitki, ki je trajala tri dni, je neka nemška divizija docela uničila celotno sovjetsko divizijo. Zajetih je bilo 4000 mož, 46 topov in šest oklepnih voz.

Budimpešta, 6. sept. s. Madžarske čete so z zavzetimi po hudih bojih dosegle nove nasprotnje položaje ter napredujejo dalje. Povsod tarejo sovjetski odpor. Sovjeti ponekod ob spodnjem Dnjepru nadaljujejo s protinapadi, pa imajo krvave izgube. Siloviti topniški dvoboji polagoma ponehava zaradi natančnega ognja zavezniških in madžarskih baterij ter letalskih napadov.

Razglas maršala Antonescu ob prvi obletnici novega reda v Romuniji

Bukarešta, 6. septembra. s. Maršal Antonescu je ob prvi obletnici, kar je vzel v roke usodo romunske države, izdal razglas romunskemu ljudstvu. V razglasu pravi med drugim:

»6. septembra 1940 sem vzel v roke usodo naroda v popolnem razkroju. Nemoralnost je vdrla v dušo romunskega ljudstva in se je dotaknila tudi stopnic prestola. Državno denarstvo je bilo v poraznem stanju. Na vseh področjih državnega življenja nered in malodušje. Vojska je bila ponižana, da je morala brez boja odstopati ozemlja lastne domovine. To sem tedaj dobil.

Edina moja vera v moralne sile mojega ljudstva me je v tisti resni uri držala pokoncu. Opral sem se na vaš romunski ponos ter zahteval, da daste domovini vse, kar zmora vaša duša: vero, delo in žrtve za kralja in dom.

Opiral sem se na te nove narodne sile in zato sem začel lahko znova tkati niti naše usode čez mejo, ko sem Romunijo združil z odkritosrčno zvezo z Nemčijo. Italijo in Japonsko, edino zvezo, ki nam je mogla prinesiti mir in nas braniti pred boljševiškim vdomom. To sem dejal tedaj, ko sem sklenil to zvezo, ki temelji na pravici. Tedaj sem dejal, da bo naš narod dobil odkritosrčnih prijateljev, na katere bo lahko računal v dobrih in slabih trenutkih. V letu dni ste o tem že dobili dokaza.

Po tej zvezi smo mogli spet osvojiti naše

vzhodne pokrajine, ko smo jih osvobodili komunističnih in divjaških tolpe.

V nadaljnjem govoru naznanja maršal novo ureditev romunske države. Delavci bodo vključeni v nov narodni duh, v nov delovni red ter socialno varstvo. Obrtniki bodo združeni v tehničnimi korporacijah in organizacijah in bodo po zaslugi dela ter tvorne človeške sposobnosti ustvarjali red državnega prava in nov sestav vodilnih razredov v državi. Kmetijski stan bo dobil gospodarsko in socialno pomoč in dvig in to z ustvaritvijo novih ustanov ter življenjskih možnosti.

Na koncu govora je maršal povabil vse Romune, naj bodo v teh zgodovinskih urah združeni bolj kakor kdaj, ker se zdaj bje boj za veličino in blagor Romunije.

Švicarski konzulati na Norveškem, v Belgiji, Holandiji in zasedeni Franciji zaprti

Bern, 6. sept. s. Od 1. septembra dalje so zaprti švicarski konzulati v Bordeauxju, Nantesu, Havreju, Lilleu, Antverpnu, Rotterdamu in Oslu. Posle teh konzulatov bodo do nadaljnjega prevzeli konzulati v Parizu, Bruxellesju, Amsterdamu in Berlinu.

Nemški propagandni minister Duceju

Rim, 6. septembra. s. Nemški propagandni minister je Duceju poslal naslednjo brzojavko:

»Duceju fašistovski Italije Benitu Mussoliniju, Rim!

Ob vrnitvi s tridnevnega obiska v Benetkah, ki sem ga porabil, da v razgovorih z Vašim ministrom za ljudsko kulturo Aleksandrom Pavolinijem poglobim duhovne in kulturne vezi med silama Osi, želim, Duce, poslati Vam svoje najvdanejše pozdrave in svoja čustva do Vas ter občudovanje za veliko delo, ki ste ga za italijansko ljudstvo storili in ga izpolnjujete še zdaj v vedno večji meri. Dr. Goebbels.«

Madžarski uradni obisk v Nemčiji

Budimpešta, 5. sept. s. Poročajo, da bo madžarski pravosodni minister prihodnje dni odpotoval v Nemčijo, kamor ga je povabil nemški državni tajnik za pravosodje.

»Slovenski dom«

začenja z današnjo številko priobčevati

tri novosti — tri presenečenja

in sicer

pustolovski roman

Bela čarovnica

zgodovinski roman

Osojani

ter prvi slovenski roman v slikah

Žalost in veselje

Naročite še danes »Slovenski dom«!

Vesti 6. septembra

Minister brez listnice Farinacci je odpotoval v Hannover, kjer bo odprl razstavo o kulturnih stikih med italijansko Cremono in med omejenim nemškim mestom.

Nemški poročevalski urad javlja, da so nemške pomožne ladje in letala v avgustu rešila 21 angleških letalcev v Rokavskem prelivu.

Hrvatski listi prinašajo nova razodetja o vohunskem delovanju ameriškega konzulata v Zagrebu in o njegovih nedovoljenih zvezah z Angleži. Poročajo tudi, da je konzulat prodajal judom potna dovoljenja za v Ameriko, in sicer po ceni 501 milij. dolarjev.

Angleške oblasti v Palestini so zdaj izpustile bivšega guvernerja Francoske Sirije, generala Dentza in več častnikov, ki so jih Angleži držali kot talce, dokler niso prišli iz francoskega ujetništva vsi angleški vojaki, poročajo »Ultime notizie«.

Anglija čaka, da bi se Nemčija in Rusija izčrpali in bi ona ostala vladarica sveta. Toda angleški račun je čisto zmoten, zakaj razpršuje se v tem boju le ena vojska, to je sovjetska, nemška vojska pa ima le redne izgube, kakor so običajne v napadalnem boju in bo lahko dokazala, da je njena strahotna silovitost nedotaknjena, je izjavil španski letalski minister Brabazon. Njegove besede so vzbudile hudo zgražanje v Angliji.

Turško ministristvo za javna dela je sporočilo, da se bodo kmalu začela obnovitvena dela pri mostovih na meji med evropsko Turčijo in Grčijo. Ti mostovi so bili uničeni med grško vojno.

Na Švedskem so te dni doživeli hud mraz. V srednjem delu države je temperatura padla na dve stopinji pod ničlo, na severu pa so imeli celo šest stopinj mraza.

V mesecu avgustu je bilo po uradnem poročilu nemškega vrhovnega poveljstva potopljenih za 537.000 ton angleških trgovskih ladij.

V perzijsko prestolnico Teheran so po poročilu nemškega tiska prišli prvi Angleži pretekli ponedeljek. Bili so to dopisniki angleških listov v uniformah. Perzijska vlada še ni objavila pogojev miru z Anglijo in Sovjeti.

Sporazum o poštnem prometu med Albanijo in Bolgarijo

Sofija, 6. sept. s. Bolgarski železniški minister Goranov in generalni ravnatelj pošte ter brzojava v Albaniji inž. Naranj sta podpisala v Ohridu sporazum za obnovitev poštnih, brzojavnih in telefonskih zvez med Albanijo in Macedonijo. Poštni promet pojde čez Skoplje in Tetovo ter čez Resanji in Korčo. Telefonski promet se bo razvijal po progi Skoplje, Tetovo, Debar, Tirana. Čez Albanijo bo mogoče tudi telefonirati naravnost iz Bolgarije v Italijo. Bolgarski listi poudarjajo pomen tega sporazuma za nagel poštni promet med Romunijo, Bolgarijo ter Italijo.

Voditelj francoskih komunistov pred posebnim sodiščem

Pariz, 6. sept. s. Francoski policiji se je posrečilo prijeti bivšega komunističnega poslanca Gabrielja Perija, bivšega podpredsednika nanje-politične komisije v francoski zbornici. Perij je v začetku vojne leta 1939. z drugimi glavnimi komunističnimi voditelji pobegnil in bil kot vojaški begunec v odsotnosti obsojen na pet let ječe in pet tisoč frankov globe. Te dni bo postavljen pred posebno sodišče v Parizu. Sodijo, da je Perij glavni meri odgovoren za skrivno komunistično propagando v Franciji.

Ruski emigranti o bodočnosti evropskega vzhoda

Berlin, 5. sept. Spricho naglega razvoja na vzhodnem bojišču, ki kaže vedno hitrejši tempo in ki ga v Berlinu zasledujejo z neprikritim optimizmom, se odpira tudi vprašanje o bodočnosti velikanskih novo zasadenih ozemelj. Zanimiv je v tem pogledu članek, ki ga priobčuje »Novoje Slovo«. Ta list izhaja od l. 1932. v ruščini v Berlinu in velja za glasilo ruske emigracije, ki se je zblizala z narodnim socializmom. Spočetka je bil list brez pomena, pozneje pa je zaradi velikih nemških osvojitve postal glasilo Rusov tudi po drugih državah, zlasti v Franciji. List ugotavlja, da se je ruski narod pričel deloma istovetiti z režimom in da je mogoče ugotoviti patriotizem ruskih množic za sovjetsko domovino. S tem in pa z dejstvom, da ruski narod v trenutku nemškega napada na njegove oblasti ne dvignil vstaje, je ruski narod izgubil pravico, da bi v bodoče sam odločal o svoji usodi. Zaradi tega mora o politični in gospodarski obliki na ozemlju, ki so ga Nemčija in zavezniški osvojili, odločiti izključno le osvajalec. Skorajšnji zaključek vojaških operacij v nekdanjih Baltskih državah bo omogočil oblikovanje novega političnega telesa »Ostland«, ki ga nemški državni upravitelj in nemška uprava iz Kovna že organizirata. Glavno mesto novoosvojenih baltskih dežel bo Riga, a vse tri baltske države bodo strnjene v eno pokrajino, ki bo fungirala kot velika vzhodna dežela (Ostland) nemškega Rajha.

Iz Srbije

Petdeset komunistov za enega Nemca. — Uradno je bilo sporočeno v Belgradu naslednje: V sredo opoldne je bil sredi ceste in belega dneva ubit v Belgradu od komunističnih banditov nek nemški vojak. V povračilo je dalo nemško poveljstvo takoj ustreliti petdeset komunističnih banditov.

Zadnje leto ženske realne gimnazije v Ljubljani

Ljubljana, v septembru.

Pred kratkim smo v enem svojih poročil omenili, da stopa Mestna ženska realna gimnazija letos v svoje zadnje leto obstoja ter da bo ta učni zavod obstojal letošnje šolsko leto samo še iz treh, to je najvišjih učnih razredov, treh paralel osmega razreda, potem pa gimnazija preneha obstojati. Namesto nje bo stopila popolna Državna ženska realna gimnazija, ki ji je doslej odjemlje razred za razredom ter je letos že dospela do sedmega razreda in ki ima pouk v istem posloppju.

S tem se zaključuje dolga in znamenita doba slovenskega pouka in naše šolske zgodovine, doba, ko je morala mestna občina sama skrbeti za višjo vzgojo ženskega naraščaja namesto države.

Višja mestna deklška šola je bila otvorjena že leta 1896. ter ji je bil ves čas direktor dr. Požar. Leta 1906. pa je tedanje prosvetno ministrstvo odobrilo ustanovitev mestnega ženskega liceja. Mestna občina je bila pred nalogo, kje dobiti primerne prostore za licej ter se je odločila (pod županom Hribarjem), sezidati novo poslopje — sedanji licej. Na pomoč ji je priskočil tedanji znani slovenski mecen g. Josip Gorup, vitez Slavinski, trgovec na Reki, ki je že tedaj vneto podpiral slovensko šolstvo, zlasti zanemareno žensko šolstvo. Gorup je podaril za zidavo 100.000 zlatih, mestna občina pa nekako okoli 300.000 kron in Ljubljana je dobila za tedanje razmere najmodernejšo šolsko palačo. Načrte je napravil za palačo arb. prof. dr. Fabiani, ki je sploh pred vojno mnogo gradil v Ljubljani.

Ob otvoritvi poslopja, ki ga je blagoslovil p. Hugolin Sattner, je bila velika slovesnost, na kateri je imel župan Hribar daljši govor, v katerem je naglašal: »Skrbite, da nam odgojite vrlih Slovencev, ki bodo ljubili svoj dom in svoj rod: dobrih gospodinj, ki bodo največjo tolažbo iskale in naše pri rodbinskih ognjiščih, pa tudi pravih patriotk. Punčk, ki bi se vrstile le pred zrcalom in gledale na zunanji lišp, ne pošiljajte iz tega zavoda!« S tem je župan Hribar točno označil naloge zavoda, ki ga je zavod res vsa leta v največji meri vršil, saj je iz njega izšlo polno vrlega slovenskega narodnega naraščaja ter mnogo odličnih gospodinj, mater, pa tudi javnih delavk.

Takoj leta 1907. je bil odprt prvi razred liceja, leta 1910/11. pa je prenehala mestna višja deklška šola ter je bil obdržan samo licej, ki se je razvil najprej v šestrazredno srednjo šolo.

Prvi direktor liceja je bil dr. Požar, ki pa je še isto leto prepustil ravnateljstvo prof. Ivanu Mačherju, znanemu prirodoslovcu. V prvi razred se je vpisalo 37 učenk. Zavodu je bil priključen enoletni trgovski tečaj mestne občine, dalje pedagoški tečaj, ki je služil gojenkam pri pripravah za prestop na učiteljske, in pa internat Mladika.

Po svetovni vojni se je iz liceja razvijala mestna ženska realna gimnazija. Leta 1918. je odpadel prvi razred liceja ter se je otvoril prvi razred ženske realne gimnazije in peti razred realno reformne gimnazije. Leta 1920. je bila na zavodu popolna realna gimnazija, leta 1924/25. pa je licej sploh prenehal. Na zavodu pa sta gostovali poleg trgovskega tečaja tudi druga ženska osnovna šola in tretja deška osnovna šola (Vrtača). Na Mladiki pa je gospodinjstva enoletna šola poleg internata.

Že kmalu po svetovni vojni pa se je pojavilo stremeljenje, naj država to gimnazijo prevzame, ker je to pač njena dolžnost, za občino pa težko breme (povprečno poldrug milijon dinarjev letno so vsebovali prejšnji proračuni), torej bi sedaj znašali najmanj 570.000 lir. Končno je država le otvorila pred nekaj leti žensko realno gimnazijo v državi, ki je polagoma rastla ter bo prihodnje šolsko leto 1942/43. dobila tudi svoj osmi razred.

Vprašanje je bilo tudi, kaj bo z učnimi močmi, ki jih je plačevala mestna občina. Na zadnji občinski seji je bilo sklenjeno, da se vse učne moči izenačijo z enako odgovarjajočimi mesti v mestni uradniški službi, torej stvar, za katero so se profesorji že dolgo borili. Država ni hotela ali ni mogla prevzeti vseh učnih moči. Nekaj jih bo šlo v pokoj, nekaj mlajših pa bo pač mestna občina ob varovanju njihovih pridobljenih pravic dodelila drugim referatom. Tako je zaključila svoje uspešno delo mestna ženska realna gimnazija.

Iščem opremljeno sobo s posebnim vvhodom za Bežigradom. Ponudbe na upr. »Slov. doma« pod »Stalno«.

Pred odločitvijo med Ilirijo in Planino

Ljubljana, 6. sept.

Drugečna je slika pri metih. Tu razpolaga Ilirija s kopico metaleev, katerim bodo konkuriranje od Planine le tu in tam pretrgali vrsto mest. V metu kladiva je sigurno zmagovalac Stepišnik, kateremu bo sledil Zupančič, ki se je prav v zadnjem času v tej disciplini zelo popravil. Temu sledi najbrž Hvale. Nekoliko slabši bo pa Slamič. Jeglič in Bačnik, oba Planina, bosta imela res težko delo. V metu krogle nastopi slovenski rekorder Hlade, ki pa še ni v formi, tako da zmagovalca ne moremo vnaprej določiti. Meti sami med Stepišnikom, Zupančičem, Pribovškom ter Meralo, Lužnikom in Jegličem bodo odločili o mestih. Kopje bo pa spet domena Planine. Rigler, Kraner in Urbančič so precej zasigurani na prvih treh mestih.

Skoki: Prvo mesto v skoku v višino bo vse-kakor pripadlo Milanoviču, ki je letos naš najboljši skakač. Ostala mesta bodo zasedli Omahen, Doganec, Lužnik itd. Skok ob palici bo tudi prinesel točke Iliriji. Med odlične skakače Zupančiča, Pribovška, Milanoviča in Šego se bo verjetno vrnil Janež.

Najboljši slovenski triskakač Smolej (imel je pokvarjeno nogo) bo najbrž popravil poraze, ki so bili precej občutni, ter je tudi Nabernik II letos napredoval. Sledili bodo Lončarič, Merala, Kompare itd.

Za diplomu v skoku v daljavo so kar štirje kandidati, ki so precej izenačeni: Nabernik, Bratovž, Bačnik in Lončarič. Čeprav je skok v daljavo letos slab, jim vendar Ilirija ne bo mogla postaviti resnega konkurenta, ki bi jim ogražal mesta.

Iz pregleda disciplin je razvidno, da imata oba kluba luknje, katere bi bilo treba izpopolniti. Tudi je razumljivo, da ima Planina premoč.

Ker je to naš edini večji letošnji meeting (najbrž bo še troboj ali samo dvoboj Hermes : Planina 5. oktobra), naj si občinstvo ogleda borbo na zelenem polju v nedeljo ob 5. v ponedeljek pa ob pol 5 na stadionu SK Planine.

Obvestila

Srednja glasbena šola pri Glasbeni akademiji. Sprejemni izpiti na Srednjo glasbeno šolo bodo v torek (9. IX.) za solo-petje; v sredo (10. IX.) za klavir, violino in čelo; v četrtek (11. IX.) za le orkestrske instrumente; v petek (12. IX.) za skladanje in orgle. Natančna razporedba na oglasni deski zavoda. Prijave novih gojencev se sprejemajo še do incl. 8. t. m. Na Srednji glasbeni šoli se poučujejo: harmonija, kontrapunkt, solopetje, klavir, orgle, violina in vsi ostali orkestrski instrumenti, igralska umetnost (dramska in operna).

Lepe domače jaslice mora imeti o Božiču vsaka naša hiša. Zato naročite takoj »Slovenčev koledar«, s katerim jih boste dobili zastoj.

V koledarju bo tudi lepa tribarvna bakrotiskna reprodukcija Žužemberške Matere božje, ki bo lahko v najlepši okras vsaki hiši.

Naročite koledar takoj. Še ta mesec imate čas! Koledar stane za naročnika lista samo 9 lir in 2 liri za pošiljatev. Za nenaročnike stane 20 lir.

Pravi filatelisti znamk ne lepijo! Edina in polno vredna znamka je brez prilpeke. Zbirajte v vložnih albumih najboljše kvalitete — JOL, ki jih dobite v vseh formatih v knjigarni Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6.

Pozor pred falzifikati! Ne pozabite, da po želji ugotovi pristnost okupacijskih znamk edini sodno zapriseženi izvedenec Jule Bar in to v trgovini Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva ul. 6.

Filatelisti pozor! Najugodnejše kupite in vnovčite znamke vseh kontinentov do poslednjih okupacijskih znamk v knjigarni Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6.

Izšli so v založbi knjigarne Ant. Turka nasl. Ljubljana, Pražakova 12. v žepni obliki: Slovensko-italijanski slovar, 430 strani, ca 26.000 besed, vezan v platno lir 20.—; Italijansko-slovenski slovar, vezan v platno lir 16.—. Oba dela skupno vezana v platno lir 35.—. Dobijo se tudi v vseh drugih knjigarnah.

Globoko užalošeni sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da nas je za vedno zapustil naš srčno ljubljani soprog, dobitnik, sin, brat, bratranec in svak, gospod

Dr. BLINC LEO

trgovec

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo, dne 7. t. m. ob 4. uri popoldne z Žal kapela sv. Nikolaja k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 5. septembra 1941.

Globoko žalujoči: Julija, soproga, Robert, sin, Marija Blinc, mati, Marta dr. Blinc, sestra, ter rodbine: Blinc, Belak, Dr. Busbach

Igor Zagrenjen:

Zavetje v pečevju

Njim da bodo prizanesli, ker se ne mislijo vesti tako kakor se je Krečev Miha. Jaz pa pravim, da bodo tisti, ki tako mislijo, še hujše udarjeniki.

»Jera, nobeden več ti ne bo spotikal jezika in stikavosti! Če bi imel le vsak moški toliko soli kot ti!« se je oglašil s svojim hrapavim, tenkim glasom Podborški Tinček, prilikavec z ogromno grbo, obrekljivec in sitnost, da se ga je vse ogibalo.

»Tiho hodi, pokvekal! Kdo te je kaj vprašal! Kar povedat jim pojdi, Francozom, kaj sem govoril!« mu je zabrusila Jera.

Dober teden je bil mir. Ta ali oni, ki je prišel od fare, je sicer vselej prinesel kaj novega o Francozih v Globokem. Zvedelo se je, da love domačine okrog Mececnovca, da so bili tudi že v Mrzlem dolu, da so nekaj stikali po Goljavi, pa so bili kar hitro skozi. V

vasi ni nihče ostal, naprej so šli, hvala Bogu.

Potem pa je kar na lepem prišla vest, da so prišli novi in da so se ti napravili domače na Goljavi in v Mrzlem dolu. Pa kako! Družine so ponekod spodili iz hiš, kjer jim je bilo všeč, drugje so prišli k gospodarju, ga pobarali, kaj ima mesa, masti in slanine. Ko jim je povedal približno, so ukazali, naj jim pokaže. Ni prav, da bi se sam mastil, so rekli, ko je v ravnini lakota. Brez oklevanja so mu pobrali vse in se mu grohotali, ko se je bental, da ne bo mogel živeti. Ko je klet, so mu kar lepo pokazali roko čez roko, češ, reva, kaj se boš usajal, če ti ni všeč, kar hitro ti bomo dali kaj železnega čez členke. Prav gotovo se dobro poznaš s pluharji, ki so v Pustem jarku padli po blagajni, bomo rekli, pa bo po tebi. Če bi kobilice spustili, ne bi mogel v enem tednu toliko popasti, pa naj bi jih bilo še toliko, kakor so ti v enem samem dnevu, ko so prišli.

Zdaj je pomalem začel prijemati strah še Senožetane.

Tudi tisti kmetje, ki so bili razkropljeni po bregh široko vsakebi in daleč eden od drugega, še ne vem kako pred od vasi, ki so se šli mednje, so začeli premišljati, kaj bo, če pride ta šiba božja nadnje. Prej se našemu človeku ne posveti, dokler ga samega ne udari palica. Ko ta tepe sosedo, si drugi še misli, aha, pa ga je zadelo! Prav mu je, napuh hodi pred padcem! Zdaj pa menda ne bo več nosil glave pokonci in se držal tako ošabno, da se ga človek še ogovoriti ni upal! Tako, no, zdaj pa ima, ko me je pripravil ob tisto njivo, ki sem najbolj na njej visel! Cisto prav se mu godi, nepridipravu! Ko bi ne bil tak, pa ga Bog ne bi bil tako udaril. Malo pokore mu ne bo škodilo, prav gotovo, da ne. Dokler v moj prag ne udari strela, taka je že od pamtveka naša misel, kaj me briga, če požge sosedu. Da se le meni dobro godi, sosedo čeprav požge. Zakaj pa je bil tak in tak in se ni brugal za to pa ono. Kar naprej se je šušil naprej, nagajal mi je, kjer je

le mogel, zdaj pa ima, prismoda!

Ko pa nevarnost le pride toliko bližju, da se zdi kakor bi pripela s sosedovega dvorišča tako daleč, da se po trdih korakih lahko spozna, kam je prav za prav namenjena, k meni in k nikomer drugemu, tedaj se tisti, ki je na vrsti, prestraši, da mu srce utripne v grlu in namah ga na svetu ni večjega reveža kakor je on, bolj pomilovalnega siromaka zemlja še ni rodila in večja krivica se pod tem ljubim božjim soncem še ni zgodila nikomur. Pa prav nje ga je moralo tako udariti, ko ni nikomur nič žalega storil, ah, kaj storil, še želel ni živi duši nič žalega, odkar je na svetu. Zdaj je on v stiski, drugi, ki še niso, pa premišlujejo kakor je on, dokler nanj ni prišel red. Kdo ve, kateri mu zdaj strže korenček in mu, kakor prej njemu, še na misel ne pride, da bi mu pomagal, če se bo dalo, mu kaj dal, ko je v stiski, ne samo z obljubo, da bo že boljše, ampak tudi z dejanjem.

Kakor drugi pred njimi, se tudi Senožetani niso vedli nič boljše.

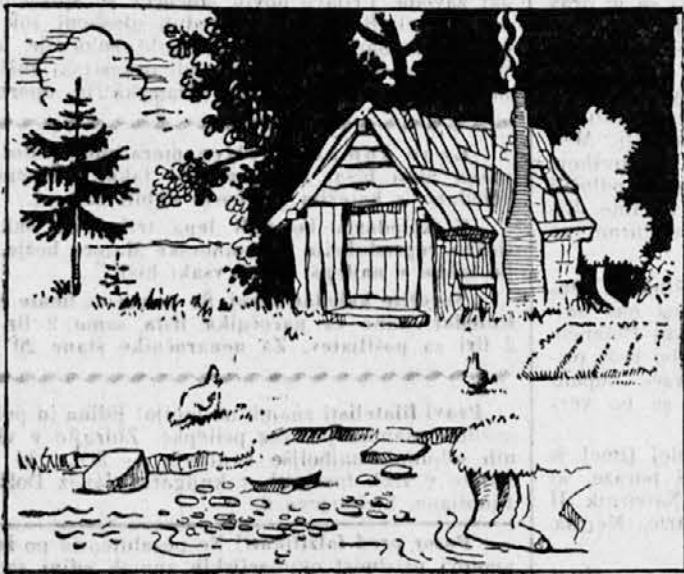
Dokler so Francozi uganjali svoje hubije niže doli, je tu pa tam kateri na glas sicer porobantil, kakšni pesjani da

so, natihem si je pa nemara še mislil za tega ali onega, s katerim se ni gledal prijazno, da mu je čisto prav, ker ga je zadelo in da bo nemara neki dan še on dobil kakšen kos sveta, ki je bil last tega, katerega so zdaj preganjali. Samemu pri sebi mu je bilo tudi žal, da se je bil spravil na varno ta oli oni, ki ga ni mogel trpeti. Taki so ljudje. Šele, ko so vsi skupaj udarjeni, se zavedo, da so prav za prav eno, šele takrat ožive v njihovih srcih tiste resnice, ki so zmerom v njih, toda tako globoko spodaj pod ščavljem, da mora priti res že posebna reč, preden se lahko razločno oglašijo. Takrat šele jim pride na misel, ne samo v glavi, ampak tudi v srcu, da so prav za prav eno in da morajo skupaj držati bili eden za drugega in vsak za vse kakor vsi za enega: z dejanjem, s pomočjo. Kogar pa še ni zadelo, ta pa ubira še svoja pota z nerazumno sebičnostjo, ki najde zmerom sto razumljivih opravičil, največ iz koristi. Dan za dnem so v Senožet prihajali novi glasovi.

Zvedelo se je, da so na Goljavi pobrali dvajset fantov in petnajst mož. Dalje.

Andrejčkov
Jože:**Žalost in veselje**Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

1.

2.

3.

Ob Savi, kraj bukovega gozda, je na ozki ravnini stala hišica, stešana iz smrekovih tramov, pokrita nekaj s slamo, nekaj z deskami. V tem svojem samotnem gnezdu, daleč od sveta in ljudi, je živel že dolga leta...

... Peter Grmar. Starši so mu bili umrli tisto nesrečno leto, ko so Francozi prvič preplavili naše kraje. Moral je obesiti puško na ramo in je najboljša leta preživel v bojih po tujih deželah. Ko se je otrsela vojaške butare, je užival mir v zatišju ob Savi.

Peter ni bil vaje pastir lenobe. Okopal in obdelal je okoli hiše pusto zemljo. V nekaj letih mu je dajala vsega za življenje. Peter je bil pridelkov in sadja vesel, saj mu ga je prinesla lastna pridnost. Spominjal se je naukov in naročil od staršev in tako delal.

Vladivostok — »tisti, ki vlada nad Vzhodom«

Pod gornjim naslovom prinaša ugledni turinški dnevnik »Stampa« naslednji članek:

Tokio je obvestil Moskvo in Washington, da povzroča pošiljanje ameriškega vojnega blaga v Rusijo čez pristanišče Vladivostok Japonski skrbi. Molotov je odgovoril, da nimajo Japonci razloga za razburjanje in da se bodo prevozi nadaljevali. Roosevelt je sklenil japonski ugovor zavrniti.

Ime Vladivostok pomeni: »tisti, ki vlada nad Vzhodom«. Mesto šteje 110.000 prebivalcev. Ima dve poslanstvi: v miru in v vojni. Pristanišče je najvažnejše središče za uvoz sladkorja, čaja, petroleja, soli, železniških potrebščin. Ima vseučilišče, knjižnico, številne tovarne ter nekaj ladjedelnic.

Vladivostok pa je tudi vojno pristanišče, zakaj Sovjetska Rusija ga je spremenila v pravo trdnjavo. Toda v Moskvi vseeno niso mirni. Vojaška lega mesta je nesrečna, zakaj japonski otoki obdajajo pristanišče skoraj v polkrogu. Tokio leži v zraku 1100 km od Vladivostoka, Osaka 1050 km, Nagasaki 1400 km, Daljnji 1050 km. Zaradi teh majhnih daljav Japonska vlada noče, da bi v Vladivostoku bili ameriški bombniki.

Vladivostok veže z evropsko Rusijo železnica. Luka je zamrznjena 100 dni na leto. Ker se Rusi boje, da bi mesta ob morebitnem japonskem napadu ne mogli braniti, so sedež po veljstva svojih vojsk na Daljnem Vzhodu predstavili v Habarovsk, ki leži 600 km severneje.

Važne industrije so premestili v Komsomolsk na reki Amurju, kjer so tudi orožarne in letalske tovarne. V predelu okoli Blagovješčenska že nekaj let mrzlično delajo, da bi ustvarili podobno industrijsko središče, kakor je Dnjeprostroj v Ukrajini.

Gospodar Sovjetskega Daljnega Vzhoda je nekoč bil maršal Blücher. Njegovo ime pa je že pred časom izginilo iz sovjetskih dnevnih poročil. Kakšen je bil maršalov konec? Ali je padel pod krogami Čeke ob zaroti Tuhačevskega? Blücher je izginil iz ruskih poročil, nihče ni nikdar naznanil njegove smrti, neznano je pa tudi ime njegovega naslednika.

Milijarde vrednosti in leta trdega dela so šla v prah v nekaj sekundah**Podrobnosti o uničenju električnih naprav pri Dnjeprostroju**

Posebni dopisnik agencije Stefani na vzhodnem bojišču poroča, da je prodor zavezniških vojsk v rusko industrijsko ozemlje postavil sovjetsko vlado pred odločitve, da vse naprave pusti nasprotniku ali pa da preseli iz njih delavstvo in morebitne stroje, vse tovarne in druge industrijske naprave pa uniči. Odločila se je za drugo in to je tudi bil razlog za uničenje ogromnega jez na Dnjeptru, Dnjeprostroja. Ta je bil zadrževal vode Dnjeptra in z njihovo silo dajal življenje eni največjih električnih central v Rusiji in na svetu.

Veliki je bil vrgel v zrak s stotinami ton dinamita. Razstreljene so bile tudi vse električne naprave, ki so v zvezi z jezo.

V švicarskih industrijskih krogih računajo, da je vrednost uničenih električnih naprav v Dnjeprostroju vsaj dve milijardi švicarskih frankov. Dela za veliki je bil Dnjeprostroju so trajala šest let, zaposlenih pa je bilo tam okoli 50.000 delavcev. To dovolj jasno govori o pomenu teh električnih naprav, ki so jih

Sovjeti vrgli v zrak. Dnjeprostrojska električna centrala je imela devet turbin, vsaka je imela 80.000 konjskih sil.

Električna centrala je s svojo silo napajala vse ruske industrijske naprave na jugu tja do Rostova. Dajala je letno okoli 3 milijarde kilovatnih ur toka. Z uničenjem Dnjeprostroja je ustavljeno vse delo v tem ogromnem industrijskem predelu, ki je zadnje čase obratoval zgolj v vojne namene.

Kakor poroča turinška »Stampa«, je maršal Budjeni s stotinami ton dinamita položil vse tamošnje naprave. Ko se je nevarnost približala Dnjeprostroju, je zapovedal skleniti električna stikala.

Vodja sovjetske propagande je — po istem viru — povedal o uničenju Dnjeprostroja naslednje:

»Eksplozija je bila strahotna in je raznesla jez na daljavo 800 m. Posledice tega dejanja še ni mogoče točno videti. Gotovo je le, da je ohromela vsa ukrajinska industrija in da bo

vah. Njegov pogled je begal po sobi, kakor da bi iskal kakšno navdihnjenje. Begal je po omarah s knjigami, ki so bile posteljene ob stenah, kakor bi upal da bi tukaj našel kakšno rešitev, prav kakor dijak pri izpitu, ko gleda naokrog v upanju, da bo ujel kje kakšno besedo, ki bi mu pomagala odgovoriti na vprašanje, ki mu je bilo postavljeno.

Zaman! V njegovi glavi je bila popolna praznota. Nalase je ostal sam v pisarni, da bi se lažje zbral in rešil to zamotano vprašanje. Odslovil je vse svoje pomočnike. Bil je popolnoma sam. Toda ta samotna ga je danes težila, ker se ni mogel, kljub vsemu prizadevanju posvetiti svojemu delu.

Grobna tišina je vladala okoli njega. Znova se je dvignil. Začel je hoditi po sobi, nato pa je sedel na divvan in si prižgal cigareto. Na glas je ponavljaval misli, ki so mu delale toliko preglavic. Jezno je pihal dim proti stropu.

Z nestrpnostjo kretnjo je vrgel ogorele cigarete v pepelnik in se zopet vrnil k pisalni mizi. Začel je pisati brez vsake vneze.

Nenadoma pa se je v tišini oglasil telefonski zvonček.

Odvetnik je malomarno iztegnil levico in dvignil slušalko. Na obrazu se mu je jasno poznala utrujenost in naveličanost. Niti zdaleka ni slutil, kako usodno je bilo zanj to telefonsko sporočilo.

»Haló!«

»Haló! Ali govorim z odvetnikom Legrosom?« — je vprašal z druge strani nek nizek glas.

»Da! In s kom imam čast govoriti?«

»Tu je Croixnoir! (izg. Kruanuar — slov. Črni križ).«
»Ne poznam vas!«
»Jaz pa vas poznam in še zelo dobro!«

»Kaj torej želite?«

»Počasi, počasi, gospod odvetnik! Nikakor ne bodite nestrpni! Prav kmalu boste izvedeli, kaj želim. Predvsem vas hočem zagotoviti, da vas zelo dobro poznam.«

»Me zelo veselite!«

»Nikakor nima pomena, da postavite ironični, gospod odvetnik. Kmalu boste videli, zakaj.«

»Ali veste, da postajate nesramni? In poleg tega ste tudi nadležni!«

»Saj sem vam že rekel, da se ne razburjajte preveč. To, kar vam moram povedati, je silno važno. Toda poprej se morava še nekoliko bolj spoznati.«

»Prav! Pridite jutri zjutraj v mojo pisarno!«

»Nemogoče! Stvar je zelo nujna. Začnimo torej! Znano mi je, da se vmešavate v zadevo Marchand-Bouchet in da ste si s to zadevo že pridobili nepošten dobiček.«

»To je laž, umazana laž! Če si upate kaj takega trditi, pridite v mojo pisarno in mi to ponovite v obraz. Pridite! Pričakujem vas!«

»Ni potreba. Nikakor niste zadovoljni z nepoštenim zaslužkom, ki ste si ga pridobili v zadevi Marchand-Bouchet, ampak hočete obogatiti tudi na račun družine Beraud.«

»Vi ste...«

»Tiho! Nima pomena, da bi mi povedali, kaj da sem ali boljše, za kaj

me smatrate vi. Nikakor me to ne zanima. Mogoče bo bolj zanimalo vas, v koliko so mi znane vaše lumparije. Rekel sem vam že, da ste se polakomnili Beraudovega imetja. Ni bil to samo vaš klient, ampak tudi vaš prijatelj. Saj ni bilo bogve kako težko odvzeti mu nekaj njegovega bogastva. Saj najbrže niste niti pomislili, da je celo Dante postavil naglobočje v pekel tiste, ki prevajajo one, ki jim zaupajo.

»Pustite Danteja in pekel... naj vas hudič odnese vanj!«

»Vidite, ta vaš strah pred peklom in hudičem zelo dobro izdaja stanje vaše vesti!«

»Pustite vest pri miru!«

»Vidim, da ste prav zadeli. Pustite me, da nadaljujem. Vem še za hujše stvari.«

Legros je bil popolnoma izpremenjen. Kdor je poznal njegovo skrajno bojevitost, njegovo izredno spretnost, s katero je znal odgovoriti na vsak napad in njegovo rezkost, s katero je kakor z bičem oplazil vsakega, ki se mu je zoperstavljal, bi bil zelo presenečen, ko bi ga videl, kako je bil sedaj ves preplašen in se ni mogel niti z najmanjšo besedo braniti pred obtožbami neznanca. In vendar ni bilo prvič, da je slišal podobne obtožbe. Njegovi kolegi so o tem šušljali; na videz so hoteli svojemu stanu ohraniti njegov ugled, v resnici pa jih je k temu navajala stanovska zavest. Legros je zahteval, naj višje oblasti to zadevo razjasnijo in izkazuje se, da je bilo vse sumničanje neutemeljeno. Vsa zadeva je bila že pozabljena. Sedaj pa se je zdelo, da prihaja znova na dan, po neznanevi zaslugi.

»Vidim, da ste prav zadeli. Pustite me, da nadaljujem. Vem še za hujše stvari.«

Legros je bil popolnoma izpremenjen. Kdor je poznal njegovo skrajno bojevitost, njegovo izredno spretnost, s katero je znal odgovoriti na vsak napad in njegovo rezkost, s katero je kakor z bičem oplazil vsakega, ki se mu je zoperstavljal, bi bil zelo presenečen, ko bi ga videl, kako je bil sedaj ves preplašen in se ni mogel niti z najmanjšo besedo braniti pred obtožbami neznanca. In vendar ni bilo prvič, da je slišal podobne obtožbe. Njegovi kolegi so o tem šušljali; na videz so hoteli svojemu stanu ohraniti njegov ugled, v resnici pa jih je k temu navajala stanovska zavest. Legros je zahteval, naj višje oblasti to zadevo razjasnijo in izkazuje se, da je bilo vse sumničanje neutemeljeno. Vsa zadeva je bila že pozabljena. Sedaj pa se je zdelo, da prihaja znova na dan, po neznanevi zaslugi.

BELA ČAROVNICA

pustolovski roman

F. Buratti

I.

Ali je mogoče prodati mrliča? Odvetnik Legros je staval sam sebi to vprašanje in je medtem z robcem brisal svoje naočnike.

»In vendar...« je dejal sam pri sebi, »nekoč je to bilo mogoče. Saj jih je bilo mogoče celo zarubiti. Sveti Ambrož, milanski škof, je v svojih govorih z vso silo napadal in obsojal one brezvestne ljudi, ki so zarubili dolžnikom trupla in niso dovolili, da bi bila pokopana, dokler ni bil dolg poplačan...«

Ko je Legros končal ta samogovor, se je dvignil in stopil k oknu. Njegov pogled je begal ob reki Seini. Med tridesetimi mostovi, ki so se spenjali preko reke, se je začela razširati jesenska megla, toda svetloba tisočih žarnic in svetlobnih reklam jo je prav kmalu premagala. Ta svetloba je spremljala reko v vsej njeni dolžini, dokler se ni izgubila tam daleč nekje, kjer se je dvigala proti nebu ogromna masa Eiffelovega stolpa.

Odvetnik je odprl okno. Iz vsega srca je ljubil svoj Pariz. V bližnjem zvoniku je ura odbila osem. Legros se je zdrzil. Spomnil se je, da se mora resno lotiti svojega dela. Zamišljeno je pogledal na svojo uro, nato je za-

prl okno in se znova vrnil k pisalni mizi. Vzel je iz mape polo papirja, da sestavi obrambni govor za jutrišnjo razpravo. Počasi je vzel v roke polnilno pero, toda kar ni se mogel lotiti dela.

Bil je že truden od celodnevne dela in zato se je nehoti obotavljal, da bi se znova lotil pisanja. Znova se je zdrzil. Spet se mu je vrnilo vprašanje, katerega si je že neštokrat postavil:

»Ali more platonična ljubezen povzročiti ločitev? Če bi takšna ljubezen obstajala med možem in ženo, bi bilo lahko doseči ločitev, ker bi tak zakon dejansko ne bil resničen zakon. Toda v njegovem slučaju je platonična ljubezen med poročeno ženo in nekim drugim moškim. Bila je v tem slučaju le močna simpatija. Vsaj dokazati ni mogoče ničesar drugega.«

Legros je mislil na kup obtežljivih pisem, ki mu bodo na sodnji pripomogla do zmage. Svojemu klientu je zagotavljal, da bodo ta pisma zadovoljala, da doseže ločitev zakona in da bo mogoče dokazati ženi krivdo, ter mu na ta način ne bo treba dajati ji nobene vrževalnine. Sedaj, ko se je zadeva bližala zaključku, so ga znova napadali vsi dvomi. Okleval je. Še nikoli se ni znašel v takšnih teža-